

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Ulrika Dahlberg (2022): Ny kurshelhet blickar framåt med traditionella naturfibrer. Bioekonomi-bloggen 8.4.2022.

CC BY 4.0

Ulrika Dahlberg

Ny kurshelhet blickar framåt med traditionella naturfibrer

Ännu i början av 1900-talet hade naturfibrerna en viktig roll på de finländska gårdarna. Fåren gav ull, av vilken tyg vävdes. För sådana ändamål som ullen inte dög till, behövdes fiberväxter. Av dem gjorde man kläder till vardag och fest, sänglinne, fiskenät, säckar, segel och tråd för att sy i läder.

Spånadslin och fiberhampa har varit de viktigaste fibergrödorna i vårt land, men även nässla och humle är nämnvärda. Nässlan är en vild kulturväxt, som följt med människornas bosättning och vars skaft innehåller rikligt med fiber. Humle, som odlats i trädgårdarna för att användas i ölbrygging, har också en fiberrik stjälk och hör faktiskt till hampväxterna.

Fårull var tidigare en viktig råvara för klädtillverkning. Intresset för att sticka har vaknat hos många igen. Garnet kan färgas i många olika färger med växtfärger. Foto: Ulrika Dahlberg

När den importerade bomullen blev ett billigare och enklare alternativ än de inhemska fiberväxterna, minskade odlingen av dem. Konstfibrer har ytterligare konkurrerat ut naturfibrerna, vilket resulterat i att odling av och kunskap om fiberväxter nästan helt försvunnit. I och med att vi blivit medvetna om olika slags miljöproblem, långväga transporter och dåliga arbetsförhållanden i bomullsproduktionen och om att de syntetiska fibrerna tillverkas av petroleum och ger ifrån sig mikroplaster, har intresset för traditionella fiberväxter och ull ökat igen, nya konstgjorda fibrer av cellulosa har utvecklats (e.g. Lyocell) och återvinningen av fibrer har effektiverats.

En ytterligare möjlighet för naturfiberproduktionen att bidra till positiva effekter för miljö och klimat är odling av växter som är framgångsrika i våta förhållanden på torvmarker. Speciellt på jordar med tjockt torvlager är övergången till hållbarare odlingsmetoder viktig, eftersom en stor del av jordbruksmarkens koldioxidemission kommer från just dessa jordar. Genom att höja grundvattennivån på en torvåker på nytt och odla vass, säv, kaveldun och vide, finns det möjligheter att minska på utsläppsnivån och producera fibrer samtidigt.

Idag är strömmaterial för husdjur, odlingsunderlag, byggnadsmaterial, papper, förpackningsmaterial och biokomposit, som ersätter plast, användningsområden för naturfibrer, förutom textilier. Vid Yrkeshögskolan Novia ser vi en möjlighet i denna utveckling, både för produktion inom det finländska jordbruket och för hela värdekedjan med förädling och försäljning medräknat. Inom naturfiberområdet är det möjligt att utveckla något som gynnar producenterna, klimatet och självförsörjningen, säger lektor Lars Fridefors.

En helt ny kurshelhet om produktion, förädling, marknadsföring och försäljning av naturfibrer på 15 studiepoäng startar därför i Novia hösten 2022 inom Öppna YH. Kurserna fokuserar på ull, fiberväxter som spånadslin, fiberhampa och nässla samt på möjligheterna att producera fiber på torvmarker. Anmälningen öppnar enligt planerna i maj. Ett engelskspråkigt naturfiberseminarium "Natural Fibers – Sustainable Future Prospects?", med experter från Tyskland och Finland ordnas den 27 april, som försmak till kurserna.

Att använda åkermark för att producera naturfibrer kan kännas orimligt i osäkra tider, men behöver inte utgöra ett hot mot matproduktionen. Tvärtom, kan produktionen av naturfibrer i bästa fall stöda livsmedelsproduktionen, om den förbättrar gårdens lönsamhet och biodiversitet. Genom en mer varierad växtföljd kan spannmålsskörden gynnas av att fibergrödor odlas. Nässlan är en mångårig växt, som med fördel kan odlas på marginalmarker som ligger utanför den egentliga livsmedelsproduktionen. En ökad mångfald i jordbruket ger en ökad resiliens mot extrema väderförhållanden, växtsjukdomar och oväntade händelser på världsmarknaderna. För fårfarmarna är det

en stor fördel att efterfrågan på inhemsk ull har ökat och producentpriset för ullen har stigit. Det verkar som om tiden är inne för oss att lära oss att producera och använda naturfibrer igen.

Lektor Lars Fridfors ansvarar för naturfiberkurserna vid Yrkehögskolan Novia. Foto: Marie Eriksson Photography

Ytterligare information/källor som använts i texten:

<https://projects.luke.fi/futurecrops/fi/elammekasvit/kasvien-kuvauksia/kuitukasvit/>

<https://www.farmit.net/kasvinviljely/kasvuohjelma/erikoiskasvit/kuitupellava>

<http://www.yrttitarha.fi/kanta/pellava/kansanperinne.html>

<https://www.land.se/tradgard/humle-hett-igen/>

<https://courses.reaktor.education/sv/courses/regenfarming/perehdy-valinnaisiin-aiheisiin/uudistavaa-viljelya-turvelloilla/>

Presentationer från seminariet Natural Fibers – Sustainable Alternatives for Finnish Agriculture?

27.10.2021: <https://drive.google.com/drive/folders/1Xym5NrPmacQ16NPQfKQuC4mSUFNC0pg?usp=sharing>

Anmälning till seminariet

27.4.2022: <https://novia.mira.se/Events/158/Apply?lang=en&key=>

Öppna YH: <https://www.novia.fi/utbildning/kontinuerligt-larande/oppna-yh/oppnayh-kurser>

Texten har granskats av [Novias campusredaktion](#) och publicerats 8.4.2022.

Granskat av Novias campusredaktion

Nyckelord:

naturfiber kurser fårproduktion växtodling förädling

Kategorier:

Granskat inlägg - Reviewed postLantbruk 2.0